

בית החרה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 282

בא תשע"ג

ב'ולמען תספר' – בחנוך בניך לתורה, תזכה ל'ולמען תאריכו ימים' – אף לאחר שהשלמת תקונך בעולם.

"עד מתי מאנת לענת מפני" (י, ג)

אלו היינו מביאים את פרעה למשפט בפני בית הדין הבינלאומי לפשעי מלחמה בהאג – על מה היו מרשיעים אותו?

הוא היה מואשם ברצח עם, בהתעללות באסירים פוליטיים, בשלילת חריות של אזרחים, ובזריקת תינוקות רכים ליאור.

ובמה 'מואשם' פרעה בפסוק? – "עד מתי מאנת לענות מפני". האשמה האמתית, שגורמת לכל העולות והפשעים הנוראים, היא: "מאנת!" – סרובו של פרעה להכניע לבו בפני הקב"ה, ולשמוע בקולו.

דברים אלו, נאמרו על ידי **רבי אהרן לייב שטיינמן**, והובאו מפיו על ידי מקורבו, **רבי יצחק לוונשטיין ז"ל**.

והוסיף עוד הרב שטיינמן ואמר: התוכחה הזו, של "עד מתי מאנת", נאמרה לא רק לפרעה הרשע. היא נאמרת לכל אדם ואדם, אף בימינו. אבי אבות כל המחלות, והבסיס לכל החטאים, הוא "עד מתי מאנת" – שאדם אינו מכניע את לבו, אינו משעבד את לבו לבורא. יש באדם גאווה, הגורמת לו ללכת בשרירות לבו. אף בעת שבאות עליו צרות ומצוקות, חלילה, אין הוא נותן דעתו לכך שמהקב"ה באו, לעוררו לתקן דרכיו.

אם חולפים חודש חשון וגם כסלו, אף טבת מגיע, וגשם אין – על מה מצטער האדם? על דלדול מי התהום, על הקו האדום החדש של הכנרת, על יוקר הירקות ועל מס בצורת. אם תמשך בצורת – מוטרד האדם – עלולה להיות בעיה רצינית באמת של מחסור במים. האם הוא מצטער, אותו אדם, על כך שהבצורת היא תוצאה של "וחרה אף ה' בכס ועצר את השמים"?! האם הוא מצטער על כך שהרע דרכיו?! האם הוא מכניע לבו ומטיב מעשיו?

הקב"ה מדבר אתנו כל הזמן, שולח לנו רמזים דקים ועבים. לכל אחד יש 'תיק' אישי שלו, הדברים שהוא צריך לתקן. הקב"ה אומר לכל אחד: "עד מתי מאנת?" ואם האדם אינו מכניע לבבו, ואינו מטיב מעשיו, ממשיכות לנחות עליו מכות, כפי שארע לפרעה.

ובכל זאת, כפי שרואות עינינו, אנשים ממשיכים למאן. כי הגאווה מפריעה לאדם להכנע, והמדות הרעות והתאוות מפריעות לעזוב את החטא ולדבוק במצוות. ומה הפתרון?

"בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו" (י, א)

רש"י כותב: בא אל פרעה – והתרה בו.

דקדק **הרשב"ם**: מדוע בשאר המכות לא הודיע ה' יתברך למשה שחזק את לב פרעה, ורק כאן מצא לנכון לעשות זאת?

בספר **"דברי התענוגים"** (הובאו דבריו ב"ילקוט האורים") כתב ליישב את הקושיה על פי דברי בעל הטורים, ש"בא" בגימטריא שלש, כי כאן רמז הקב"ה למשה שיתרה בפרעה בפעם אחת על ג' המכות העתידות לבוא – ארבה חשך ובכורות.

והנה לקמן פרש רש"י, שאת מכת חשך הביא עליהם הקב"ה משום שני טעמים, ושניהם לטובת ישראל: **א.** משום הרשעים שהיו בישראל, שמתו בשלושת ימי האפלה, ולא רצה הקב"ה שיראו זאת המצרים. **ב.** כדי שיוכלו ישראל להתבונן ברכוש המצרים, ולאחר מכן ביציאתם לשאלו מהם.

ברור אפוא, כי גם אם יחליט פרעה לשלח את ישראל, עדין מוכרחה לבוא מכת חשך כי היא נעשתה לטובתם ולצרכם של ישראל.

על כן הקשה למשה להתרות בפרעה על שלש המכות, ובתוכן מכת חשך, בשעה שידע שההתראה היא בתנאי שלא ישלח את ישראל, והלא יתכן שיחליט לשלח את ישראל, ובכל זאת תבוא המכה. בשל כך הוצרך כאן הקב"ה לומר למשה: "כי אני הכבדתי את לבו" וברור שהוא לא ישחרר אותם, והנך יכול להתרות בו בלב שקט.

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך" (י, ב)

ה"חתם סופר" (תורת משה, דברים כח, יא) מביא את דברי **הרמב"ם** באגרתו לבנו רבי אברהם: 'אשרי מי שחתם ימיו במהרה', כלומר, שלכל אדם נקצבו ענינים אותם צריך הוא לתקן בעולם הזה, ואם סיים לתקנם – השלים את ימיו, ואשרי מי שזכה במהרה להשלים את כל תפקידיו בעולם. הוסיף ה"חתם סופר", שאדם שיש לו בניים לחונכם או שרבים צריכים לו, יכול להאריך ימים אף לאחר שהשלים את תקונו בעולם, ורמז לכך מן הכתוב (שם): 'והותרך ה' לטובה בפרי בטנך', שבזכות צאצאך תזכה שיתירך ה' בעולם אף לאחר שהשלמת תקונך.

בספר **'פרדס יוסף'** הביא רמז נוסף לדברי ה"חתם סופר", מכך שנאמר כאן **'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך'**, ובדומה לזה נאמר בחמש דברים (יא, ט): **'ולמען תאריכו ימים על האדמה'**, מכאן שאם עוסק אתה

חסידות אלא חיוב גמור! שאם לא היה מדקדק כן הרי זה ממש שקר!!!
וכאן ציטט לו את לשונו של הרמב"ן המובאת בתחילת דברינו: "אם משה היה אומר 'אנחנו' היה הדבר לשון שקר ממש" – סכס – "מכאן שאין זו רק מדת חסידות לדקדק בכך, אלא חיוב גמור הוא לומר בלשון יחיד, כאשר מתכוונים לאדם בודד".

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו" (יא, ז)

האדמו"ר רבי מאיר מפרמישלאן דרש פסוק זה כך: כלל ידוע בעבודת ה' הוא, שעל האדם לנהוג ביושר, שיהיו פיו ולבו שוים, ולא שידבר אחד בפה ואחד בלב. אם כן, "ולכל בני ישראל לא יחרץ" – "יחרץ" הוא לשון חתוך ["חרץ דינו" – חתך דינו]. אל תחתוך ותחלק בין הלב ללשון, אחד בפה ואחד בלב, אלא "כ-לב לשונו" – כמו מחשבת הלב, כך יהיה דבור הלשון. ורק כך זוכים לשפע ברכה והצלחה.

אחי, ר' טוביה לוונשטיין ז"ל, יסד ועמד שנים בראש ארגון החסד "קו לחיים". בעת שישבנו 'שבעה' עליו, ספר אחד מעמיתיו בארגון, ר' מרדכי פלדשטיין, שפעם האדמו"ר מסלונים נזקק לכמה ימי מנוחה. באו הגבאים ושאלו אם אפשר להשתמש עבורו בהוסטל של "קו לחיים". רצו שהאדמו"ר ישהה שם במשך היום, בלי שאף אחד ידע מכך, כדי שלא יטרידוהו [רק בצהרים היו באים אברכים להתפלל עמו תפלת מנחה], ובלילה היה שב לביתו.

שאלו את הרב פלדשטיין האם לדעתו טוביה יסכים, והוא אמר: "מסתבר שכן".

– "וכמה זה יעלה?"

– "מאומה. אינכם צריכים לשלם".

בסוף השהות שם בקש האדמו"ר מסלונים לשוחח עם טוביה. בתחילה הוא נסה להתחמק כי הבין שהרבי מבקש לשלם על שהותו שם, אך הרבי עמד על בקשתו לשוחח עמו ובלית ברירה הגיע אליו.

בהכנסו לחדר ראה טוביה שהרבי מחזיק בידו סכום כסף. מיד החלו לדבר בדברי תורה, וטוביה 'משך' את הזמן עד שהגיע זמן מנחה. לפני שנגשו להתפלל אמר לו הרבי: "תזכיר לי אחר כך שאני צריך לדבר אתך על משהו..."

בסוף מנחה טוביה ברח.

שאל אותו הרב פלדשטיין: "מדוע ברכת? הרי ראית שהוא מחזיק כסף בידו?"

אמר לו טוביה: "כי אתה הרי אמרת לו שלא נקח ממנו כסף עבור השהות כאן, ומה שאומרים – צריכים לקיים!"

יש ללמד את התורה, ובמקביל להתפלל: "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו". בעת שלומדים את התורה, ומבינים איזו זכות גדולה היא קבלתה – אזי משפיעה התורה גם על מדותיו של האדם, מבטלת את הגאווה ומעדנת את היצרים.
כאשר מגיע האדם לזאת, הוא שומע בקול ה' מאהבה, דבק בו והולך בדרכיו. שוב אין לו צורך ברמזים בצורת צרות וקשיים, וה' מצליח דרכו.

"ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' אלקיכם" (י, יז)

"יטעם שא נא חטאתי, דרך כבוד למשה, כי הוא אלהים לפרעה (לעיל ז, א) וגדול מאד בארץ מצרים (להלן יא, ג)

והעתירו אל ה' אלקיכם, לשניהם, כי כן יאמר פרעה בכל פעם דרך מוסר, כי יודע פרעה כי משה הוא המעתיר, כי כן אמר לו למתי אעתיר לך (לעיל ח ח), והעתרתי אל ה' (שם כה), אפרש את כפי אל ה' (שם ט כט), כי לא ידבר משה בזה לשון רבים, שלא יוציא שקר מפיו" (רמב"ן)

את פרושו של הרמב"ן על פסוק זה הביא הרבי מסאטמר כהוכחה לכך שאמירה בלשון רבים שמכוננת ליחיד אינה אלא שקר ואסורה מעיקר הדין, כפי שמשופר בספר "עולמות שחרבו".

היה זה בעת שנערכה חתנה בין חתן נובהרדוקאי לבין כלה מסאטמר. באחת מסעדות ה"שבע ברכות" השתתף רבי אברהם יפהן, ראש ישיבת נובהרדוק ואף הרבי מסאטמר.

במהלך הסעודה החל רבי אברהם לספר אודות גדולי תנועת המוסר, מדותיהם הטובות ודרכי הנהגתם, ובין השאר ספר על רבי זונדל מסלנט, רבו של רבי ישראל מסלנט.

באחד הימים קבל רבי זונדל מכתב מאת אחד מתלמידיו בחו"ל ובו בקשה להתפלל על אשתו החולה. מאחר שבערוב ימיו נחלשה ראייתו, היה הרב מקריא את תשובותיו לגבאי שלו, וזה היה רושם את הדברים ומעלה אותם על גבי הכתב, ואף כעת עשה כן. לאחר מכן בקש מן הגבאי להקריא לפניו את מה שכתב. הגבאי הקריא: "אנחנו מתפללים לשלום רעיתו".

"לא אחתום על כך", אמר הרב, "זהו דבר שקר, הרי רק אני מתפלל לרפואתה, ומדוע כתבת 'אנחנו' בלשון רבים? נא לתקן".

"ראה עד היכן מגיעה מידת חסידותו של רבי זונדל ועד כמה דקדק באמירת האמת" – סיים רבי אברהם את ספורו.

ענה לו הרבי מסאטמר: "לפי הרמב"ן אין זו מדת

